



KOLUMNA...

Dijaspora - ključni element za razvoj Bosne i Hercegovine

U poređenju sa drugim zemljama Europe, Bosna i Hercegovina ima najveći udjel građana koji žive u inozemstvu. Gotovo dva milijuna njenih sunarodnjaka žive diljem svijeta. Oko 60.000 ih je u **Švicarskoj**. Vlada moje zemlje je dala izraditi studiju o bosansko-hercegovačkoj dijaspori u **Švicarskoj** koja je otkrila neke zanimljive podatke. Građani porijeklom iz BiH migrirali su u **Švicarsku** u tri navrata. 60-ih i 80-ih bili su to ekonomski migranti, a ranih 90-ih ratne izbjeglice. Dok se prva generacija iseljenika suočavala s poteškoćama u **ovladavanju** jednim od četiri službena jezika u **Švicarskoj**, druga ih je usvajala bez većih poteškoća i stoga se uspješnije integrirala u **švicarsko** društvo. Ono što je zajedničko i za jednu i drugu je jaka veza s domovinom. Međutim, osjećaj identiteta migranata iz BiH pretežno je fragmentiran, što je rezultat posljednjeg sukoba u zemlji. Priče prikupljene u toku studije pokazuju raskol unutar ove populacije. U **Švicarskoj** ne postoji samo jedna bh. dijaspora, već tri. Uspriko tome postoje grupe unutar dijasporne koje okupljaju sunarodnjake oko zajedničkog cilja, kao što su projekti obnove u BiH ili restauracija njene baštine.

Doznake dijasporne

Poznato je da različiti međunarodni programi suradnje u BiH neće trajati vječno. Zbog toga BiH treba iznaći održive načine i sredstva za daljnji razvoj. U tom nastojanju dijaspora može imati ključnu ulogu. Prema podacima Svjetske banke doznake dijasporne u BiH učestvuju sa 13% u bruto društvenom dohotku. Samo doznaka bh. dijasporne iz **Švicarske** iznosile su 2012. godine 130 milijuna KM, što je 3,5 puta više od godišnjeg proračuna namijenjenog za **švicarske** projekte suradnje u ovoj zemlji.

Tijekom susreta i posjeta u zemlji domaćina bio sam svjedok brojnih primjera velike važnosti dijasporne za ovu zemlju. Kada sam nedavno upitao **švicarskog** poduzetnika o razlozima za pokretanje fabrike u BiH, odgovorio mi je da je većina njegove radne snage u **Švicarskoj** porijeklom iz ove zemlje. Ti ljudi će stoga, rekao je, preuzeti vodstvo u pokretanju nove kompanije i obuke njenih zaposlenika. Često ljudi iz dijasporne, bez da Veleposlanstvo ima saznanja o tome, iniciraju brojne projekte razmjene i suradnje između naše dvije zemlje. Ne treba zaboraviti ni neposrednu i značajnu pomoć iz dijasporne na koju su se građani BiH mogli osloniti nakon što su strašne poplave prošle godine pogodile ovu zemlju. Budući da se dijaspora poziva na različite identitete i društvene mreže, ona raspolaze i posebnim potencijalom da bude graditelj mostova.

U 2009. godini **Švicarska** i BiH uspostavile su migracijsko partnerstvo. Unutar tog partnerstva razmatraju se različiti izazovi u oblasti migracija, kao što su granična kontrola, azil i pitanja readmisije, te se sprovode konkretne mjere i projekti. Jedan od njegovih ciljeva je jačanje potencijala dijasporne za dobrobit **razvoja BiH**. Uz financijsku i organizacijsku potporu **Švicarske**, grupa pojedinaца unutar bh. dijasporne u **Švicarskoj** trenutno je u procesu uspostavljanja platforme za uvezivanje formalnih udruženja, neformalnih grupa i zajednica unutar bh. dijasporne u **Švicarskoj** s jedne strane, te svih relevantnih aktera u BiH s druge strane. Glavni cilj je jačanje doprinosa dijasporne

razvoju zemlje kroz razmjenu informacija i znanja. Ova inicijativa želi intenzivirati umrežavanje i institucionalne kontakte između partnera i sudionika vlasti na obje strane. Moja zemlja također podržava i druge projekte koji se odnose na dijasporu kao što je osnivanje Ureda za dijasporu i imenovanje koordinatora za suradnju sa dijasporom u općinama i gradovima u suradnji s Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH i Razvojnim programom Ujedinjenih nacija (UNDP) u BiH.

Razvoj zemlje

Uvjeran sam da je dijaspora ključni element za razvoj zemlje kao što je BiH, ukoliko se sljedeći faktori uzmu u obzir:

Prvo, na dijasporu ne treba gledati kao na „zlatnu koku“ koja će do u nedogled slati novac u zemlju svoga porijekla. Dijasporu treba tretirati sa poštovanjem i uzvratiti joj dobrim. Dijasporu treba informirati na transparentan način kako i u koje namjene se troše njena sredstva. Trebala bi biti prepoznata kao partner koji posjeduje različita znanja i vještine. Ravnopravan odnos je stoga veoma važan. Kao što je navedeno u nedavno objavljenom izvještaju dijasporne Republike Irske: „Važno je razumjeti percepciju i potrebe dijasporne. Suradnja s dijasporom mora biti dvosmjerna, a ključno pitanje na koje treba dati odgovor je što naša dijaspora želi.“ S druge strane, dijaspora mora pokazati senzibilitet u zemlji porijekla. Superiorno ponašanje nije od koristi.

- Drugo, važno je i povjerenje. Predanost dijasporne će se povećati kada se uspostavi odnos povjerenja sa partnerima u zemlji porijekla. **Švicarska** vlada nastoji unaprijediti proces izgradnje povjerenja kroz realizaciju projekata kao što je spomenuta platforma dijasporne, pružajući komplementarnu podršku.

- Treće, treba napraviti razliku između finansijskih i socijalnih doznaka. Finansijske doznake kroz transfere novca i kreditiranja članova porodica, prijatelja i institucija jednako su važne kao i socijalne doznake, koje obuhvaćaju vještine i prijenos znanja. Dugoročno gledano, ove zadnje zapravo su relevantnije i korisnije. One će pomoći da se smanji „odliv mozgova“, što je još uvijek veliki problem za BiH.

- Četvrto, izazov s kojim se BiH suočava je da se barem dio doznaka preusmjeri u investicije, a ne samo ličnu potrošnju. Ulaganje u kompaniju koja stvara radna mjesta i prihode ili u ustanovu koja obučava pojedince ima veći utjecaj na razvoj ove zemlje nego jednostavan transfer novca za financiranje izgradnje neke obiteljske kuće.

- I na kraju, veze i komunikacija vjerojatno predstavljaju najvažniju kariku za daljnje uključivanje dijasporne u razvoj zemlje. A ovdje imamo dobre vijesti: komunikacijski alati poput e-maila, twittera, facebooka, skypa itd. su se proširili i postali uveliko pristupačniji u posljednja dva desetljeća. To pomaže da se ljudi i dobre ideje uvežu.

Čitajući spomenuti izvještaj o novoj irskoj politici prema dijaspori postao sam svjestan da ta politika treba jak strateški element. Irska je dugo vremena bila siromašna zemlja s masovnim iseljavanjem. To se promijenilo 90-ih godina zahvaljujući njihovoj izvršnoj vezi i odnosom prema dijaspori koja je rasprostranjena diljem svijeta. Primjeri poput irskog trebali bi potaći BiH da doprinese razvoju zemlje i kroz uspostavljanje suradnje sa svojim sunarodnjacima u inozemstvu.



Piše: Heinrich Maurer, veleposlanik Švicarske u Bosni i Hercegovini